

Les joies de Joaquim Capdevila

per Zeneida Sardà

Joaquim Capdevila. Fermall, 1970. Col·lecció «44 variacions sobre una forma seriada». Plata i or. (Fotos: Arxiu Capdevila Joiers)

Elegància és sens dubte el terme que més escau a aquest llibre. Elegància com a suma d'harmonia, sobrietat i gust refinat. Des de la grafia de traç nítid del títol fins a la joia que il·lustra la coberta, el volum, de gairebé tres-centes pàgines, ens invita a obrir-lo per admirar-ne l'interior.

Editat a Alemanya, és escrit per Pilar Vélez, doctora en història de l'art i actual directora del Museu del Disseny de Barcelona, a més de membre de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi i de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

L'editorial, Arnoldsche Art Publishers, amb seu a Stuttgart, es dedica des de fa gairebé trenta anys a l'edició de llibres d'art. Distribueixen per tot Europa i per Amèrica, Sud-àfrica, Austràlia, el Japó... Tot i haver estat editat a Ale-

manya, el text és una edició bilingüe en català, la llengua original, i anglès.

És un llibre que parla de joies i que és, en ell mateix, una autèntica joia de l'art de l'edició. Cent setanta fotografies —una acurada selecció de l'obra de Capdevila— il·lustren la segona part del volum. Plata, or i pintura acrílica conformen collars, penjolls, fermalls, braçalets, copes que llueixen sobre un fons gris, matisat en intensitat segons la joia.

Si la genialitat d'un artista està en l'«estil», aquell fer únic que permet reconèixer d'un sol cop d'ull l'autoria de l'obra, no hi ha dubte que aquest llibre ens posa davant d'un dels grans joiers i orfebres del nostre país. És un autèntic goig passejar-se per les il·lustracions que ens acosten a l'estètica particular, subtil i original de l'obra de Joaquim Capdevila, des dels seus inicis (la primera foto-

Joaquim Capdevila. Fermall, 2005.
Col·lecció «Contrapunt». Or, plata i
pintura acrílica sobre tela.

grafia data del 1963) fins a l'actualitat. Unes imatges que posen en evidència la imaginació creativa de l'artista, el seu gust exquisit en el tractament de les formes i dels materials i aquell estil propi i inconfusible que el caracteritza.

Però si les fotografies són particularment atractives, el text de Pilar Vélez converteix el llibre en un interessant recorregut per la història crítica de la joia contemporània, des de la segona meitat del segle XX fins a l'actualitat, no solament a Barcelona, sinó també per Europa. Un recorregut pel qual transita Joaquim Capdevila amb un paper protagonista, marcat, des del primer moment, per la internacionalització de l'obra de l'artista, un català de soca-rel.

Partint del concepte tradicional de la joia com a ornament personal, Pilar Vélez va endinsant-se en l'evolució que al llarg dels anys ha seguit la joieria. En aquest procés, la joia personal, representativa d'un estatus social, passa a ser un objecte d'art que s'exposa en sales d'art i museus. L'orfebre, creador pràcticament anònim fins al començament del segle XX, esdevé un artista reconegut que elabora joies personalitzades, peces úniques, obres d'art en les quals desenvolupa tota la seva capacitat creadora. La joia adquireix un valor que depassa el seu valor econòmic i en què preval la imaginació creativa de l'autor. Aquest fet impulsarà l'experimentació, tant en les formes com en els nous materials emprats.

I és al començament d'aquest nou camí que emprèn la joieria que apareix el nom de Manuel Capdevila, pare de Joaquim i el seu primer mestre en l'ofici de joier, un dels principals impulsors de la joia com a objecte d'art, com a via d'expressió artística.

Vélez transita així pels moments cabdals que han marcat el devenir de la joia a casa nostra i al món. Destaca el punt d'inflexió que va representar l'exposició de l'Escola de Pforzheim a Barcelona, l'any 1961, un centre de renom mundial, capdavanter en la creació de la joia d'avantguarda. «Aquella exposició», diu Vélez, «va significar realment l'inici d'una nova època, d'un ressorgir que responia a les noves circumstàncies. Des de l'òptica pedagògica, Barcelona iniciava la seva consolidació en el terreny de la joieria contemporània.» Anys més tard, Joaquim Capdevila serà el primer joier català que veurà exposada una de les seves peces al Museu de Joieria de Pforzheim. Per a Capdevila comença una fructífera relació amb Alemanya i la resta d'Europa que mantindrà al llarg dels anys. El contacte permanent amb la joieria d'avantguarda euro-

Joaquim Capdevila.
Fermall, 1993. Plata,
or i pintura acrílica.

Joaquim Capdevila. Fermall, 2009. Col·lecció «Camins interiors». Plata, or, pedra de riu i pintura acrílica.

pea influirà de manera decisiva en l'estil de l'artista, d'altra banda reconegut des de ben aviat. L'any 1969 guanya el primer premi a la Internationales Kunsthandwerk de Stuttgart. «S'ha de dir que en aquest certamen internacional d'orfebreria, vidre i ceràmica, de periodicitat triennal, s'hi participava per invitació i era el més important d'Europa en el seu camp», explica Vélez.

El 1970, Capdevila fa una exposició individual a la Galeria AS: «44 variacions sobre una forma seriada», que posa en evidència el que serà una característica fonamental de la seva trajectòria com a joier: la recerca i l'experimentació. És la primera vegada que s'exposen joies en una galeria d'art on tradicionalment exposen pintors i escultors. La joia ostentosa, la joia-regal de luxe, passa a ser una obra d'autor.

Es consolida aquesta nova visió de la joia-objecte d'art. S'inicien exposicions nacionals i internacionals que Pilar

Vélez va resseguir amb tot detall, aprofundint en les particularitats plàstiques, en els nous materials, en les formes geomètriques i en totes aquelles característiques tècniques, artístiques i socioculturals que marquen el camí de la «nova joia». Alhora, recull els debats que mantenen artistes, crítics d'art, professionals del ram respecte del devenir de la joia, del seu valor dins de les arts decoratives.

A partir dels anys vuitanta, Capdevila es distancia de les característiques de la «nova joia». Recupera els materials tradicionals, passa de les peces geomètriques a formes lliures i introdueix el cromatisme, amb pintura acrílica o a l'oli, que aplica directament sobre la joia. Aquestes noves peces, les exposarà a Munic, al Schmuckmuseum Pforzheim i a la Galeria Am Graben de Viena.

En el capítol sobre art sacre, Pilar Vélez ens parla dels treballs d'orfebreria realitzats al taller de la família Capdevila, essencialment per al monestir de Montserrat. Vélez destaca el fet que Joaquim Capdevila, a diferència de la majoria de joiers, segueix treballant com a orfebre. L'any 2010 dissenya una nova peça d'art sacre, aquest cop per a la Sagrada Família. Tanmateix, Capdevila orienta el seu

Joaquim Capdevila. Collar, 1985-1987. Plata, or, pintura acrílica i cautxú.

treball d'orfebreria sobretot cap a l'àmbit civil, amb peces commemoratives per a la Generalitat (Medalla d'Or, Creu de Sant Jordi) i per a institucions i entitats diverses.

Així, de la mà de Pilar Vélez, arribem als anys noranta, en què apareixen «noves reflexions» marcades per la idea que la joia ha oblidat, en bona part, el seu rol fonamental: l'utilitari. La joia és essencialment un ornament personal i l'artista no pot ignorar el consumidor. Això es posa de manifest en diverses mostres internacionals en les quals exposen joiers d'arreu amb la voluntat de presentar «joies portàtils». Joaquim Capdevila participa en les exposicions europees i així consolida «la seva trajectòria dins de la joieria contemporània internacional». I ho fa, en particular, a la Galeria Slavik de Viena, «capdavantera en el camp de la "nova joia", amb un programa permanent d'exposicions d'àmbit internacional», galeria amb la qual Capdevila mantindrà un vincle constant que perdura en l'actualitat exposant-hi periòdicament la seva obra.

El 1997, un grup de joiers catalans, entre els quals Joaquim Capdevila, presenta una col·lecció de joies d'autor que s'integren al Museu de les Arts Decoratives. «Per primera vegada», ens diu Vélez, «la "nova joia" formava part d'una col·lecció pública catalana.»

Capdevila entra al segle XXI amb un nou repte: la creació de col·leccions inspirades en emocions personals, vivències íntimes, reflexions. Una col·lecció pot arribar a

Joaquim Capdevila, Fermalls. 2014. Col·lecció «Condicció angèlica». Plata i pintura acrílica - plata, laca urushi, closca d'ou i pintura acrílica.

Joaquim Capdevila. Fermall, 1975-1978. Col·lecció «Buscant la llum». Plata, or i pintura acrílica. Museu del Disseny de Barcelona. MADB 136.378.

Joaquim Capdevila. Fermall, 2000. Col·lecció «Retrobar el futur». Plata, or, pedres de riu i pintura acrílica.

El llibre *Joaquim Capdevila. La «nova joia» a Barcelona*, de Pilar Vélez, directora del Museu del Disseny, ens posa davant d'un dels grans joiers i orfebres del nostre país.

tenir fins a setanta peces d'unes joies úniques. Pilar Vélez ens presenta amb una subtil delicadesa cada una d'aquestes col·leccions: «Els arbres de la memòria», «Retrobar el futur», «Contrapunt», «Camins interiors», «La condició anagèlica». Vélez ens parla dels materials, de les formes simbòliques, però també del record que les ha motivat, del que signifiquen per a l'artista.

Arribem així al punt final d'un text que no solament ens ha il·lustrat sobre el recorregut històric de la joia al món des de mitjan segle XX, sinó que alhora ens obre de bat a bat les portes a les imatges de les joies que el segueixen, les d'un artista únic, les de Joaquim Capdevila, que esclaten amb tota la intensitat de l'emoció feta obra d'art.